

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱۱۲.۴۷

۸۷/۱۱۰۵۸۶۹
۸۷/۱۶۴

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته روانشناسی تربیتی

بررسی نظریه ذهن در خصوص تحول مفهوم عامل‌های انسان و

غیر انسان در کودکان ۳ تا ۶ سال

توسط

روشنک نیک پور

استاد راهنما

دکتر بهرام جوکار

کتابخانه تخصصی روانشناسی
دانشگاه شهروز

۸ ... ۱۱۷ / ۱۳۸۷

تیر ماه ۱۳۸۷

۱۱۲۰۴۷

به نام خدا

بررسی نظریه ذهن در خصوص تحول مفهوم عامل‌های انسان و غیر انسان در کودکان
۳ تا ۶ سال

به وسیله‌ی
روشنک نیک‌پور

پایان نامه

ارائه شده به تحصیلات تکمیلی دانشگاه به عنوان بخشی از
فعالیت‌های تحصیلی لازم برای اخذ درجه کارشناسی ارشد

در رشته‌ی
روانشناسی تربیتی

از دانشگاه شیراز
شیراز
جمهوری اسلامی ایران

ارزیابی و تصویب شده توسط کمیته پایان نامه با درجه: عالی

دکتر بهرام جوکار، استادیار بخش روانشناسی تربیتی (رییس کمیته)

دکتر سیامک سامانی، استادیار بخش روانشناسی تربیتی

دکتر محبوبه فولادچنگ، استادیار بخش روانشناسی تربیتی

تیر ۱۳۸۷

به نام خدا

بررسی نظریه ذهن در خصوص تحول مفهوم عامل‌های انسان و غیر انسان در کودکان
۳ تا ۶ سال

به وسیله‌ی
روشنک نیک‌پور

پایان نامه

ارائه شده به تحصیلات تکمیلی دانشگاه به عنوان بخشی از
فعالیت‌های تحصیلی لازم برای اخذ درجه کارشناسی ارشد

در رشته‌ی
روانشناسی تربیتی

از دانشگاه شیراز
شیراز
جمهوری اسلامی ایران

ارزیابی و تصویب شده توسط کمیته پایان نامه با درجه: عالی

دکتر بهرام جوکار، استادیار بخش روانشناسی تربیتی (رییس کمیته)

دکتر سیامک سامانی، استادیار بخش روانشناسی تربیتی

دکتر محبوبه فولادچنگ، استادیار بخش روانشناسی تربیتی

تیر ۱۳۸۷

تقدیم به

"کودکان ایران زمین"

سپاسگزاری

سپاس او را که نامش زیننده‌ترین آغاز است. او که در میان تمام نیستی‌ها هستی را به بندگان خود ارزانی داشت. خداوندی که با دست‌های لطیف و مهربان خود راه آموختن را هموار و به چراغ‌های روشن هدایت مزین نمود.

و سپاس و ستایش روشنگران راه علم و ادب، معلمان، اساتید و بزرگوارانی که صادقانه و بی‌دریغ در پرورش و هدایت انسان‌ها کوشیدند. پرورندگانی که گام‌های پی در پی آموختن را بدان‌ها مدیونم و اکنون که مرحله دیگری در راه دانش اندوزی برداشته‌ام بر خود می‌دانم که از تمامی این عزیزان تقدیر و تشکر کنم.

سپاس بیکران خود را به استاد بزرگوارم جناب آقای دکتر جوکار تقدیم می‌نمایم که افتخار شاگردی ایشان بزرگترین فرصت زندگی‌م بود. استادی گرانقدر که راهنمایی‌های دلسوزانه و بزرگوارانه ایشان همواره سرمشق زندگی‌م خواهد بود.

از استاد مشاور عزیزم جناب آقای دکتر سامانی به پاس راهنمایی تشویق و حمایت‌های بی‌دریغشان تشکر و قدردانی می‌کنم. همچنین از استاد مشاور دلسوز و مهربانم سرکار خانم دکتر فولادچنگ به پاس یاری مهرورزی و راهنمایی‌های ارزنده‌شان سپاسگزارم.

از دیگر اساتید محترمی نیز که در این دوره دو ساله از وجودشان بهره‌مند شدم، آقایان دکتر رضویه، دکتر لطیفیان، دکتر خیر، دکتر حسین چاری و سرکار خانمها دکتر یوسفی و دکتر دکتر شیخ الاسلامی صمیمانه تشکر می‌نمایم.

از دوستان مهربانم خانمها عظیمه سلیمی و مرجان صادق زاده، تشکر و قدردانی می‌کنم که در تمامی مراحل این پژوهش با بزرگواری، صبوری و کمک‌های بی‌دریغشان سختی‌های راه را بر من هموار کردند. و درانتها از خانواده، همسر مهربانم و تمام دوستان و همکاران عزیزی که در این راه مرا یاری نمودند کمال تشکر را دارم.

چکیده

بررسی نظریه ذهن در خصوص تحول مفهوم عامل‌های انسان و غیر انسان در کودکان ۳ تا ۶ سال

به وسیله‌ی

روشنک نیک‌پور

یکی از پیچیده‌ترین قابلیت‌های شناختی انسان، نظریه‌ی ذهن یا توانایی اسناد حالات ذهنی، به منظور تفسیر رفتار "دیگران" و درک مفهوم "عامل" است. عامل هر شیء یا موجودی است که تصور می‌شود به شکلی هدفمندانه و بر اساس باورها و امیال خود رفتار کند. از این دیدگاه می‌توان حالات ذهنی را به عامل‌های انسان و غیر انسان اسناد داد. هدف از پژوهش حاضر بررسی چگونگی اسناد حالات ذهنی و پیش‌بینی رفتار عامل‌های انسان (مادرو یک عروسک به نام علی) و غیر انسان (خدا، فرشته و جادوگر) در کودکان ۳ تا ۶ سال است. شرکت‌کنندگان این پژوهش ۱۵۰ کودک (۷۹ دختر) و (۷۱ پسر) بودند که به روش خوشه‌ای چند مرحله‌ای از مهد کودک و پیش‌دبستانی‌های شهر شیراز انتخاب شدند. برای هر کودک یک مصاحبه باز به همراه دو تکلیف باور غلط (تکلیف خانه عروسک و محتوای شگفت انگیز) به شیوه انفرادی اجرا و چگونگی پیش‌بینی رفتار عامل‌ها بر اساس باورهای غلط مورد بررسی قرار می‌گرفت. نتایج تحلیل‌های آماری نشان داد که کودکان رفتار جادوگر (عامل غیر انسان) را شبیه انسان پیش‌بینی می‌کنند. در مورد دیگر عوامل غیر انسان یعنی فرشته و خدا نتایج با یافته‌های مربوط به جادوگر همسو نبود. به این ترتیب که در دیدگاه کودکان این عوامل با کمترین سطح باور غلط عمل می‌کنند. نتایج در مجموع حکایت از آن داشت که همگام با افزایش سن کودکان به شیوه‌های متفاوتی رفتار عامل‌های انسان و غیر انسان را پیش‌بینی می‌کنند. به نظر می‌رسد فرهنگ و آموزه‌های خانواده نقش بسزایی در پیش‌بینی رفتار عامل‌ها و تفکیک آنها داشته است.

واژه‌های کلیدی: نظریه ذهن، مفهوم عامل انسان، مفهوم عامل غیر انسان.

فصل دوم: تحقیقات پیشین

- ۱-۲- شواهد تجربی مربوط به تحول عامل انسان..... ۴۱
- ۱-۱-۲- شواهد تجربی مربوط به تحول عامل غایی و تمیز عامل از غیر عامل
- ۴۲.....
- ۱-۱-۱-۲- شواهد تجربی مربوط به تمیز عامل از غیر عامل..... ۴۳
- ۲-۱-۱-۲- شواهد تجربی مربوط به تحول عامل غایی..... ۴۷
- ۲-۱-۲- شواهد تجربی مربوط به تحول عامل ذهنی..... ۴۹
- ۳-۱-۲- شواهد تجربی مربوط به تحول عامل بازنمایی..... ۵۳
- ۲-۲- شواهد تجربی مربوط به تحول مفهوم عامل غیر انسان..... ۵۹
- ۱-۲-۲- شواهد تجربی مربوط به فرضیه‌ی انسان پنداری..... ۵۹
- ۲-۲-۲- شواهد تجربی مربوط به فرضیه‌ی آمادگی..... ۶۳
- ۱-۲-۲-۲- پژوهش‌هایی چالش انگیز برای فرضیه‌ی انسان پنداری..... ۶۵
- ۲-۲-۲-۲- شواهد مربوط به نظریه‌ی ذهن و نحوه‌ی اسناد باور اشتباه..... ۶۷
- ۳-۲- فرضیه‌های پژوهش..... ۷۴
- ۴-۲- تعریف عملیاتی متغیرهای پژوهش..... ۷۴

فصل سوم: روش تحقیق

- ۱-۳- شرکت کنندگان پژوهش..... ۷۶
- ۲-۳- ابزارهای جمع آوری اطلاعات..... ۷۷
- ۱-۲-۳- مصاحبه‌ی اولیه..... ۷۸
- ۲-۲-۳- تکالیف باور غلط..... ۸۰
- ۱-۲-۲-۳- تکالیف انتقال غیر منتظره (خانه‌ی عروسک)..... ۸۱

- ۳-۲-۲-۲- تکلیف محتوای شگفت انگیز..... ۸۴
- ۳-۳- روش اجرا..... ۸۵
- ۳-۴- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات..... ۸۹

فصل چهارم: یافته های تحقیق

- ۴-۱- یافته های توصیفی متغیرهای پژوهش..... ۹۱
- ۴-۱-۱- فراوانی پاسخ های کودکان به تکالیف باور غلط..... ۹۲
- ۴-۲- بررسی سؤالات و فرضیات پژوهش..... ۹۷
- ۴-۲-۱- بررسی تفاوت میان عامل ها..... ۹۷
- ۴-۲-۲- بررسی تفاوت میان عامل های انسان و غیر انسان..... ۱۰۱
- ۴-۲-۳- بررسی تأثیر سن بر نحوه ی اسناد باور غلط به مادر..... ۱۰۳
- ۴-۲-۴- بررسی تأثیر سن بر نحوه ی اسناد باور غلط به خدا..... ۱۰۶
- ۴-۲-۵- بررسی تأثیر سن بر نحوه ی اسناد باور غلط به فرشته..... ۱۰۷
- ۴-۲-۶- بررسی تأثیر سن بر نحوه ی اسناد باور غلط به جادوگر..... ۱۰۹
- ۴-۳- بررسی تفسیر فرضیه ی آمادگی (خداگونه بودن عامل ها)..... ۱۱۱

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

- ۵-۱- تفسیر نتایج سؤالات و فرضیات پژوهش..... ۱۱۸
- ۵-۱-۱- بررسی تفاوت میان عامل ها..... ۱۱۹
- ۵-۱-۲- بررسی تفاوت میان عامل های انسان و غیر انسان..... ۱۲۱
- ۵-۱-۳- بررسی تأثیر سن بر نحوه ی اسناد باور غلط به مادر..... ۱۲۵
- ۵-۱-۴- بررسی تأثیر سن بر نحوه ی اسناد باور غلط به خدا..... ۱۲۷
- ۵-۱-۵- بررسی تأثیر سن بر نحوه ی اسناد باور غلط به فرشته..... ۱۲۸
- ۵-۱-۶- بررسی تأثیر سن بر نحوه ی اسناد باور غلط به جادوگر..... ۱۲۸
- ۵-۲- بررسی تفسیر فرضیه ی آمادگی (خداگونه بودن عامل ها)..... ۱۳۰
- ۵-۳- نتیجه گیری کلی..... ۱۳۱

عنوان

صفحه

۴-۵- کاربردهای نظری و عملی پژوهش.....	۱۳۵
۵-۵- محدودیت‌های پژوهش.....	۱۳۷
۶-۵- پیشنهاداتی برای پژوهش‌های آتی.....	۱۳۷
منابع فارسی.....	۱۳۸
منابع لاتین.....	۱۳۹
پیوست‌ها.....	۱۶۰

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۷۷.....	جدول ۱-۳- توزیع فراوانی بر اساس جنس و سن.....
۹۲.....	جدول ۱-۴- درصد فراوانی پاسخ‌های کودکان به تکلیف محتوای شگفت آور.....
۹۵.....	جدول ۲-۴- درصد فراوانی پاسخ‌های کودکان به تکلیف انتقال غیر منتظره.....
۹۹.....	جدول ۳-۴- نتایج آزمون کوکران Q برای تکلیف محتوای شگفت آور.....
۱۰۰.....	جدول ۴-۴- نتایج آزمون کوکران Q، برای تکلیف خانه عروسک.....
	جدول ۵-۴- نتایج آزمون خی دو و بررسی تفاوت پاسخ‌های کودکان در خصوص مادر،
۱۰۴.....	در تکلیف محتوای شگفت آور.....
	جدول ۶-۴- نتایج آزمون خی دو و بررسی تفاوت پاسخ‌های کودکان در خصوص مادر،
۱۰۴.....	در تکلیف خانه عروسک.....
	جدول ۷-۴- نتایج آزمون خی دو و بررسی تفاوت پاسخ‌های کودکان در خصوص خدا،
۱۰۷.....	در تکلیف محتوای شگفت آور.....

عنوان

صفحه

- جدول ۴-۸- نتایج آزمون خبی دو و بررسی تفاوت پاسخ های کودکان در خصوص خدا،
در تکلیف خانه عروسک..... ۱۰۷
- جدول ۴-۹- نتایج آزمون خبی دو و بررسی تفاوت پاسخ های کودکان در خصوص
فرشته، در تکلیف محتوای شگفت آور..... ۱۰۸
- جدول ۴-۱۰- نتایج آزمون خبی دو و بررسی تفاوت پاسخ های کودکان در خصوص
فرشته، در تکلیف خانه عروسک..... ۱۰۸
- جدول ۴-۱۱- نتایج آزمون خبی دو و بررسی تفاوت پاسخ های کودکان در خصوص
جادوگر، در تکلیف محتوای شگفت آور..... ۱۰۹
- جدول ۴-۱۲- نتایج آزمون خبی دو و بررسی تفاوت پاسخ های کودکان در خصوص
جادوگر، در تکلیف خانه عروسک..... ۱۰۹
- جدول ۴-۱۳- فراوانی و درصد پاسخ گویی مثبت و منفی به سؤال اول..... ۱۱۱
- جدول ۴-۱۴- نتایج آزمون خبی دو یک سوپه برای توانایی دید مادر..... ۱۱۲
- جدول ۴-۱۵- فراوانی و درصد پاسخ گویی مثبت و منفی به سؤال دوم..... ۱۱۳
- جدول ۴-۱۶- نتایج آزمون خبی دو یک سوپه برای توانایی دید خدا..... ۱۱۳
- جدول ۴-۱۷- فراوانی و درصد پاسخ گویی مثبت و منفی به سؤال سوم..... ۱۱۴
- جدول ۴-۱۸- نتایج آزمون خبی دو یک سوپه برای توانایی دید فرشته..... ۱۱۵
- جدول ۴-۱۹- فراوانی و درصد پاسخ گویی مثبت و منفی به سؤال چهارم..... ۱۱۵
- جدول ۴-۲۰- نتایج آزمون خبی دو یک سوپه برای توانایی دید جادوگر..... ۱۱۶

فهرست اشکال

صفحه	عنوان
۸۳	شکل شماره ۱: شمایی از خانه عروسک و اجرای این تکلیف
۸۵	شکل شماره ۲: تکلیف محتوای شگفت آور
۸۶	شکل شماره ۳: مرحله‌ی آشنایی با تکلیف
	نمودار ۱-۴. درصد پاسخ‌های کودکان ۳ تا ۶ سال مبنی بر اینکه عامل مورد نظر
۹۴	فکر می‌کند شکلات در پوسته‌ی کاغذی است
	نمودار ۲-۴. درصد پاسخ‌های کودکان ۳ تا ۶ سال مبنی بر اینکه عامل مورد نظر
۹۶	فکر می‌کند توپ علی پشت تخت است

فصل اول

مقدمه

۱- مقدمه

زندگی روزمره مستلزم درک یکدیگر و غنا بخشیدن به روابط بین فردی است. انسان در گستره تعاملات اجتماعی همچنان که خود را به مثابه موجودی واجد اندیشه و احساس درک می‌کند، به تدریج در می‌یابد که دیگران نیز هدفمند و دارای باور و میل هستند. موجوداتی که مطابق با مقاصد خویش دست به عمل می‌زنند. بنابراین بهینه‌سازی تعاملات، مستلزم درک این نکته است که "دیگران" چه احساسی دارند؟ به چه چیزی می‌اندیشند و چگونه بر اساس فکر و احساسشان "عامل"^۱ بروز رفتارها هستند؟

مفهوم "عامل" یا درک انسان‌ها به مثابه عامل شناختی، یکی از برجسته‌ترین مباحث تحولی است که امروزه توجه فراوانی را به خود اختصاص داده است. به لحاظ مفهومی، عامل هر شیء یا موجودی است که به نظر می‌رسد کاری را هدفمندانه و مطابق با نیت درونی خود انجام داده است (بارت، ریچرت و دریزنگا^۲، ۲۰۰۱). مفهومی که علی‌رغم پیچیدگی ظاهری در تاروپود زندگی روزمره جای گرفته است.

^۱ -Agent

^۲ -Barret, Richert, & Deriesenga

در گستره‌ی تعاملات روزمره، برای هر فرد "دیگران" به مثابه‌ی عامل‌هایی هدفمند^۱ ادراک می‌شوند. یعنی به نظر می‌رسد "دیگران" به دلیل نوعی نگرش، تفکر یا احساس و به طور کلی بر اساس مقاصد خاص، رفتاری را انجام داده و عامل بروز آن هستند. بنابراین هر فرد بر اساس برداشت خود و درکی که از مقاصد دیگران (عامل‌ها) داشته، سعی در تعبیر و تفسیر رفتارها دارد.

اگرچه ممکن است مقاصدی که از رفتار عامل‌ها استنباط شده لزوماً مبتنی بر واقعیت نباشد، اما درک مفهوم "عامل" اهمیت بسزایی در روابط بین فردی دارد. چرا که این ادراک سبب می‌شود رفتارها نه به عنوان عملکردهایی که در خلأ اتفاق می‌افتند که به عنوان رخدادهایی معنادار ادراک شوند. علاوه بر این، در نظر گرفتن "دیگران" به عنوان "عامل" از این جهت حائز اهمیت است که به افراد توان پیش بینی و توضیح علل رفتار را می‌دهد (نایت، سوسا^۲، بارت و آتران^۳، ۲۰۰۴). این نوع ادراک مستلزم نوعی توانایی شناختی است که در سال‌های اخیر تحت عنوان "نظریه ذهن"^۴، توجه فراوانی را به خود اختصاص داده است (آپرلی^۵، ۲۰۰۸).

نظریه ذهن، توصیفی است برای توانایی شناختی درک "دیگران" به عنوان "عامل" یا به عنوان افرادی که در سایه باورها و امیال خود گام بر می‌دارند (آستینگتون و باریالت^۶، ۲۰۰۱). چگونگی تحول این توانایی در انسان و اینکه کودک، چگونه و چه زمان قادر است رفتار عامل‌ها

^۱ -Intentional

^۲ - Knight, Sousa

^۳ - Atran

^۴ - Theory of mind

^۵ - Apperly

^۶ - Astington & Barriault

را بر اساس نیاتشان پیش‌بینی کند، از مباحث چالش‌انگیز رشد شناختی محسوب می‌شود (سیمون^۱، ۲۰۰۴؛ دان^۲، ۲۰۰۰؛ فلاول^۳، ۲۰۰۰).

وقتی کودک متوجه می‌شود که دیگران، می‌توانند افکار و احساساتی داشته باشند که با افکار و احساسات خودش متفاوت است، به یکی از مهمترین دستاوردهای تحولی دست یافته‌است. دست‌آوردی که سنگ بنای تعاملات اجتماعی است (فلاول، ۲۰۰۰، ولمن، کراس و واتسون^۴، ۲۰۰۱). این ادراک اجتماعی، به آگاهی از حالت‌های ذهنی دیگران وابسته است. منظور از حالات ذهنی، افکار، احساسات، باورها و نگرش‌هایی است که کودک آنها را به خود یا دیگران اسناد می‌دهد (سیمون، ۲۰۰۴). منظور از اسناد حالات ذهنی، توضیح یا پیش‌بینی رفتارها با توجه به باورها، احساسات، امیال و نگرش‌هایی است که از رفتار عامل‌ها برداشت شده است. بنابراین رفتار می‌تواند برگرفته از حالات ذهنی مختلف باشد اما برای تعبیر و پیش‌بینی رفتار می‌بایست به ذهن فرد کننده‌ی کار یا عامل انجام دهنده‌ی آن رجوع کرد.

بر اساس شواهد تجربی، دستیابی کودک به نظریه ذهن بین سن ۳ تا ۵ سالگی ایجاد می‌شود (ولمن، کراس و واتسون^۵، ۲۰۰۱؛ بارت و همکاران، ۲۰۰۱؛ اشنایدر^۶، ۲۰۰۴). از این زمان کودک قادر است از زاویه دید سایر افراد دنیا را نظاره کند و اندیشه‌ها، احساسات و به طور کلی حالات ذهنی را به خود یا دیگران اسناد دهد؛ یعنی خود را به جای آنها قرار داده و فکر کند که چگونه حالات ذهنی آنها می‌تواند دلیل رفتارهایشان باشد. همچنین، می‌تواند انسان‌ها را به عنوان "عامل" ادراک کند (بارت و همکاران، ۲۰۰۱). اما در دنیای خیال انگیز کودک -

1 - Symon

2 - Dunn

3 - Flavell

4 - Wellman, Cross, & Watson

5 - Wellman, Cross, & Watson

6 - Schneider

حتی در جهان اندیشمندان بزرگسالان - انسان‌ها تنها موجوداتی نیستند که "عامل" محسوب می‌شوند (بارت و همکاران، ۲۰۰۱).

علاوه بر انسان، یکسری از پدیده‌ها هدفمند و دارای احساسات، باورها و حالات ذهنی پنداشته می‌شوند و به همین دلیل، مفهوم "عامل" طیف گسترده‌ای از پدیده‌ها - از انسان، حیوانات و موجودات فراطبیعی گرفته تا ماشین‌های هوشمند - را شامل می‌شود (بارت و همکاران، ۲۰۰۱). می‌توان نتیجه گرفت که در خصوص هر یک از این عامل‌ها نیز نوعی نظریه ذهن وجود دارد. یعنی مجموعه اهداف، احساسات و باورهایی خاص، برای توجیه رفتار هر یک از این عامل‌ها در نظر گرفته می‌شود. اما سؤال اینجا است که این عامل‌ها چگونه در ذهن مفهوم سازی می‌شوند؟

اگرچه چگونگی شکل‌گیری برخی از "عامل‌های غیر انسان"، مانند خدا و حیوانات، در گستره ادبیات پیشین مورد بررسی قرار گرفته است (بویر^۱، ۱۹۹۴؛ کاپوریل^۲، ۱۹۸۶) اما پژوهش‌های گذشته بیشتر مفهوم "عامل انسان" را مورد بررسی قرار داده‌اند و حجم پژوهش‌های انجام شده در مورد دیگر عوامل اندک است (آستینگتون، هریس، اولسون، ۱۹۸۸^۳، پرنر^۴، ۱۹۹۱، ولمن، ۱۹۹۰ / به نقل از بارت و همکاران، ۲۰۰۱).

کمبود پژوهش‌های پیشین در خصوص شکل‌گیری مفهوم عامل‌های غیر انسان، چالش‌انگیزترین سؤالات حوزه رشد شناختی را رقم می‌زند: اینکه چگونه این مفاهیم، به عنوان عامل در ذهن کودک شکل می‌گیرند؟ چگونه کودک موجودات غیر انسان را دارای باورها و حالات ذهنی و عامل به وجود آمدن پدیده‌ها و رخدادها می‌داند؟ چگونه این باورها و حالات ذهنی را

1 - Boyer

2 - Caporael

3 - Harris, & Olson

4 - Perner

به موجودات غیر انسان اسناد می‌دهد؟ آیا نحوه اسناد حالات ذهنی به عامل‌های غیر انسان، مشابه انسان است؟ اگر این موجودات فوق طبیعی باشند، آیا چارچوبه مفهومی کودک در مورد واقعیت ذهن موجودات فوق طبیعی و انسان مشابه است؟ یعنی در نظر کودک دانش و اطلاعات یکسانی دارند؟ آیا همانند انسان باور اشتباه داشته و بر اساس آن عمل می‌کنند؟

این سؤالات و به طور کلی شیوه‌ای که کودکان به موجب آن ویژگی‌های ذهنی موجودات را درک می‌کنند، پژوهش‌هایی را به خود اختصاص داده و شواهدی را به حیطة تحول نظریه‌ی ذهن افزوده است (مارکیس و نماتیکوس^۱، ۲۰۰۷). شواهدی که نحوه‌ی شکل‌گیری این عامل‌ها را واضح‌تر می‌سازد.

پژوهش حاضر، با در نظر گرفتن مفروضه‌های فوق، بر آن بود که با استفاده از تکالیف باور غلط که شاخص نظریه ذهن است، نحوه اسناد حالات ذهنی (باور های اشتباه) و چگونگی پیش‌بینی رفتار عامل‌های انسان (مادر) و غیر انسان (خدا، فرشته و جادوگر) را مورد بررسی قرار دهد.

از آنجایی که تحول نظریه ذهن چنان که بحث شد، خاستگاه و منشأ درک مفهوم عامل است بررسی نظریه ذهن کودکان در خصوص عامل‌های انسان و غیر انسان و نحوه اسناد باورها به این موجودات، می‌تواند در بررسی چگونگی تحول مفهوم این دو نوع عامل راهگشا باشد. به همین لحاظ در ادامه بحث، ابتدا رویکردهای مربوط به نظریه‌ی ذهن مورد بررسی قرار خواهند گرفت و سپس به نظریه‌های موجود پیرامون چگونگی شکل‌گیری مفهوم عامل‌های انسان و غیر انسان پرداخته خواهد شد.

¹-Markis & Pnematikos